

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “นัยยะในการสอบสวนที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา : ศึกษากรณีพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และเพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงใช้วิธีการศึกษาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามหัวข้อต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ มี 2 ลักษณะ คือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ ได้แก่

1. พนักงานสอบสวน หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ตามสถานีตำรวจนครบาลต่างๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 1,500 คน

กลุ่มตัวอย่าง

โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากพนักงานสอบสวนทั้งหมด โดยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้สูตรยามานเอน จากประชากร 1,500 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 315 คน เมื่อกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{เมื่อระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05}$$

n	=	ขนาดของตัวอย่าง
N	=	ขนาดประชากร
E	=	ความคลาดเคลื่อนเท่าที่จะยอมรับได้

แต่เนื่องจากปัจจัยทางด้านงบประมาณ และเวลานั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง 250 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 79.36 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่คำนวณได้

ในส่วน of ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้เลือกพนักงานสอบสวนทั้งหมด 10 คน ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ ได้อาศัยข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1.แบบสอบถามทั้งที่เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด(Open-ended Questionnaire) และปลายปิด(Close-ended Questionnaire) ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา และทัศนคติต่อการใช้สิทธิของผู้ต้องหา

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับนัยยะที่เกิดจากการสอบสวน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

โดยลักษณะของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 นั้น เป็นแบบ Likert Scale 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งได้นำไปจัดกลุ่มประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ทั้งนี้มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ดังนี้

มาก	เท่ากับ	3	คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ	2	คะแนน
น้อย	เท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับทัศนคติเห็นด้วยน้อย ทัศนคติเห็นด้วยปานกลาง ทัศนคติเห็นด้วยมาก โดยใช้เกณฑ์ในการคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} & \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้นจึงมีค่าเฉลี่ย (Mean) ที่คำนวณได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง	ระดับมาก

2.แนวการสัมภาษณ์ ใช้แนวการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยได้ไปสัมภาษณ์กับ ผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant) ซึ่งคัดเลือกจากพนักงานสอบสวนที่สังกัดกองบัญชาการตำรวจ นครบาล โดยเนื้อหาที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีความคล้ายคลึงกับแบบสอบถาม แต่จะมีความละเอียดมากกว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยได้ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามในงานวิจัยอื่นๆ ที่มี ลักษณะใกล้เคียงกัน และได้นำเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการ นำแบบสอบถามที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มี ลักษณะที่ใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 25 คน เป็นพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ใน สถานีตำรวจนครบาล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach' Alpha – Coefficient)

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) ด้วยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจและเคยผ่านกระบวนการในการใช้สิทธิผู้ต้องหา จำนวน 10 คน ดังปรากฏรายชื่อในภาคผนวก ซึ่งกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของผู้ต้องหา
2. เคยผ่านกระบวนการในการใช้สิทธิผู้ต้องหา

ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตั้งประเด็นไว้ คือ ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่พบจากการใช้สิทธิผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา จำนวน 3 ประเด็น คือ

1. ในขณะที่ใช้สิทธิผู้หาอนั้น พนักงานสอบสวน ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไร
2. เมื่อ ได้ใช้สิทธิผู้ต้องหาแล้วนั้น ผลที่ได้รับจากการใช้สิทธิผู้ต้องหาเป็นอย่างไร
3. มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการศึกษาให้มีคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร วารสาร หนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหา
2. กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างแบบสอบถาม
3. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ นักวิชาการทางกฎหมาย พนักงานสอบสวน ทนายความ รวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเนื้อหา และการใช้ภาษา
5. นำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิปรับแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปทดลองใช้กับพนักงานสอบสวนที่ไม่สังกัดในกองบัญชาการตำรวจนครบาล แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น
6. นำข้อมูลจากการทดลองใช้แบบสอบถาม มาปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งสุดท้าย
7. พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ทำการศึกษาเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

1. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีของ ครอนบัค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.79

2. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย อยู่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ และเขียนคำตอบด้วยตนเอง พร้อมทั้งได้เปิดโอกาสให้ชี้แจงรายละเอียดต่างๆ และยังให้ผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถามสามารถซักถามข้อมูลอื่นๆ ประกอบ ในส่วนของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยจะทำการสอบถามผู้ถูกสัมภาษณ์ตามประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ก. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ด้วย ค่าร้อยละ (Percent)

ตอนที่ 2 และ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา หรือข้อบกพร่องของบทบัญญัติทางกฎหมายทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียดดังนี้

1. การวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลางด้วยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและการวัดการกระจาย โดยการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติ ไคสแควร์ (Chi-Square)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและแนวทาง ข้อมูลโดยการจัดระเบียบหมวดหมู่ของคำตอบที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อสรุปประเด็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาปัญหาหรือข้อบกพร่องของบทบัญญัติทางกฎหมาย โดยการนำเสนอในรูปแบบข้อความเรียง

ข. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) ในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ด้วยกระบวนการเชิงอุปมัย (Inductive method) ซึ่งวิเคราะห์จากข้อมูลย่อยก่อน แล้วจากการนำข้อมูลย่อยที่คล้ายคลึงหรือประเภทเดียวกันจนเป็นประเด็น (Topic) แล้วนำหลาย ๆ ประเด็นรวมกันจัดเป็นกลุ่มประเด็น (Category) จากนั้นหาความสัมพันธ์ของกลุ่มประเด็นเพื่อสร้าง (Pattern) บทสรุปหรือแบบแผนของกระบวนการทางความคิดในภาพรวม (Holistic)

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ใน 3 ลักษณะ คือ การตีความข้อมูล (Interpretation) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) และการสังเคราะห์ข้อมูล (Data synthesis) สำหรับการเชื่อมโยงให้เป็นแบบแผนกระบวนการทางความคิดและสร้างเป็นแนวคิดสรุป (Conceptualization)